

HE 100/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Alko esittää lausuntonaan hallituksen esityksestä alkoholilaiksi seuraavaa:

Esityksessä esitetään muutettavaksi Alkolle kuuluvaa alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeutta sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat nykyisen 4,7 tilavuusprosentin asemesta. Lisäksi nykyisessä lainsäädännössä voimassa oleva valmistustaparajoite esitetään poistettavaksi. Alko on valtio-omistajan alkoholipolitiikan väline ja siten noudattaa sille annettua tehtävää. Yhtiö pystyy toimimaan kummankin prosenttirajan puitteissa.

Julkisessa keskustelussa 0,8-prosenttiyksikön nostoa on pidetty pienenä, mutta kyseessä on merkittävä muutos. Valviran tilastojen mukaan Suomessa myytiin vuonna 2016 yhteensä 413,5 miljoonaa litraa olutta. Jos se määrä väkevoityisi 0,8 prosentilla ja litramääräinen myynti pysyisi samana, tarkoittaisi se laskennallisesti 70,4 miljoonan litran kulutuksen lisäystä 4,7 prosenttisena oluena. Tämä vastaa 211 miljoonaa 0,33 litran tölkkiä, mikä on yli tuplamäärä oluen matkustajatuontiin verrattuna. Matkustajatuonnissa olutta tuodaan 35 miljoonaa litraa eli noin 100 miljoonaa oluttölkkiä.

Prosenttirajan nostaminen johtaa väistämättä myös alkoholin kulutuksen kasvuun eli alkoholin kulutuksen vähenemisen suotuisa kehitys taittuisi. Suomalaisten matkustajien alkoholintuonti väheni 13,8 prosenttia syyskuun 2016 ja elokuun 2017 välillä, siten se on alhaisimmalla tasollaan sitten maaliskuun 2013. Matkustajatuonti tulee vähenemään edelleen. Viro kiristää alkoholijuomien valmisteveroja vuosien 2016–2020 aikana: oluen veroa 206 prosenttia, siiderien 162 prosenttia, viinien 119 prosenttia ja väkevien alkoholijuomien 68 prosenttia. Latvia on hyväksynyt vuonna 2018 toteutettavat alkoholiveron korotukset: viinien veroa korotetaan 18 prosenttia ja oluen veroa 24 prosenttia.

Elinkeinoelämän piirissä esitettyjen näkemysten mukaan alkoholiprocentin muuttaminen 5,5-prosenttiin on tarvittava ensimmäinen askel kohti laajempaa alkoholin myynnin vapauttamista. Joillakin elinkeinoelämän tahoilla on tavoitteena alkoholimonopolin purkaminen.

Viinien myynnin vapauttaminen johtaisi väistämättä siihen, että Alko ei pystyisi ylläpitämään riittävää myymäläverkostoa. Alkon vuotuisesta litramyynnistä viinit muodostavat yli 55 % ja muutoksen myötä Alkon nykyinen 354 myymälän koko maan kattava verkosto supistuisi noin 50–75 myymälään. Viinien siirrolla ruokakauppaan heikennettäisiin paitsi laajan viinivalikoiman saatavuutta, samalla myös väkevien juomien saatavuutta. Pelkkiä väkeviä myyvä maanlaajuinen, kaikkia suomalaisia palveleva ketju ei ole taloudellisesti mahdollinen, joten lopulta myös väkevät alkoholijuomat tulisivat kaikkialle myyntiin. Tämä tarkoittaisi viinien ja väkevien alkoholijuomien myymistä kioskeilla, huoltamoilla ja päivittäistavarakaupoissa.

Viinien myynnin siirtyminen päivittäistavarakauppaan keskittäisi alkoholin tukkumyyntiportaan ja ajaisi suurimman osan nykyisistä Alkolle tuotteita myyvistä yli 100 kotimaisesta maahantuojasta tukalaan tilanteeseen. Alkon hinnoittelu poikkeaa muun vähittäiskaupan hinnoittelusta, sillä tavarantoimittajat itse määrittävät tuotteidensa lopullisen myyntihinnan. Siten tuotteet kilpailevat keskenään Alkon hyllyillä. Yhtiön hinnoittelu on avointa ja läpinäkyvää, Alkon tuotteiden keskimääräinen myyntikate on vain 17 prosenttia. Hinnoittelumuutoksia tuotteeseen valmistaja tai maahantuoja voi tehdä kolme kertaa vuodessa. Tavarantoimittajan määrittämän hinnan muuttuessa Alko siirtää muutoksen täysimääräisenä kuluttajahintaan. Nykyinen toimintamalli on avoin ja tasapuolinen kaikille toimittajille. Myynnin vapauttaminen sen sijaan keskittäisi alkoholikaupan lähinnä kahteen suureen päivittäistavarakaupan ketjuun. Alkon tekemän pienen otoksen hintatutkimuksen perusteella hinnat Alkon ja päivittäistavarakauppojen välillä ovat samalla tasolla pois lukien tarjousoluet. Hintavertailumme edullisin alkoholiton kuohuviini (Lehtikuuhu) löytyy Alkosta. Tuote on hinnoiteltu täysin samalla logiikalla kuin Alkon viinit. Hinnoittelua ja hintavertailua on avattu enemmän liitemateriaalissa.

Yhdysvalloissa Washingtonin osavaltion alkoholimonopoli purettiin kesällä vuonna 2012. Yksityistämisen seurauksen alkoholin hinnat nousivat osavaltiossa 5–15 prosenttia. Lisäksi tuotevalikoima ja palvelu heikkenivät. Osavaltion rajat ylittävä kauppa lisääntyi. Suuri osa monopolin purkamista äänestäneistä henkilöistä katu "kyllä"-ääntään ja äänestäisi tänä päivänä toisin.

Alkon valikoimassa on liki 7 000 tuotetta, joista noin 450 on suomalaista. Ranska, Italia ja Espanja ovat tuotemäärältään Alkon valikoiman suurimmat tuottajamaat, koska ne ovat Euroopan suurimmat viinimaat. Alkuperämaista Suomi on siis neljänneksi kattavimmin esillä Alkon valikoimassa. Kotimaisia pientuottajia Alkon valikoimassa on 79 ja pientuottajien tuotteita on 289.

Pientuottaja- ja pienpanimotuotteiden kysyntä on kasvanut. Alko pitää kotimaisia tuotteita valikoimassaan mahdollisimman laajasti. Pientuottaja voi vapaasti valita enintään kymmenen myymälää, joiden kautta haluaa myydä tuotteitaan. Tällä tavoin tuottaja voi esimerkiksi valita oman kylän tai lähialueen myymälän jakelukanavaksi omalle tuotteelleen, jolloin lähituotanto saadaan paikallisesti esille. Nopeimmillaan tuotteen saa Alkon valikoimaan muutamassa viikossa ja Alko ei koskaan vaadi markkinointitukia tai jälkihyvitteitä. Alko tekee aktiivisesti yhteistyötä pienpanimoiden ja -tuottajien kanssa sekä tarjoaa laajasti mahdollisuuksia valikoimaan pääsyyn. Kaikki tuottajat (ml. pientuottajat) voivat ilmoittaa tuotteensa myös verkkokauppaan, jolloin se on kaikkien asiakkaiden ostettavissa ja tilattavissa mihin tahansa Alkon myymälään tai noutopisteeseen.

Alko on jo vuosia kehittänyt vastuullista hankintaa yhteistyössä muiden pohjoismaisten alkoholiyhtiöiden kanssa tavoitteena toimitusketjun sosiaalisen ja ympäristövastuun jatkuva parantaminen. Alko edellyttää kaikilta alkoholijuomien maahantuojilta sitoumusta eettisten toimintaperiaatteiden noudattamiseen koko toimitusketjussa. Osana vastuullista hankintaa toteutetaan auditointeja, joissa koulutettu auditoija tarkistaa, vastaavatko viinien tuotantolaitosten ja viiniviljelmien työntekijöiden olot sovittuja

periaatteita. Alkon laadunvalvonta ja Alkoholintarkastuslaboratorio ACL vastaavat tuotteiden laadusta. Laadunvalvonta osallistuu uusien tuotteiden valintaprosessiin, tarkistaa päällyssmerkintöjen lainmukaisuuden ja arvioi tuotteet aistinvaraisesti. ACL tekee Alkon myymistä tuotteista kemiallisia ja mikrobiologisia analyysejä.

Alkoholi aiheuttaa haittoja paitsi juojalle itselle ja tämän läheisille myös yhteiskunnalle. Alkoholin arvioidaan aiheuttavan Suomessa noin kaksi miljoonaa poissaolopäivää sekä noin 1,4 miljardin euron välittömät kustannukset muun muassa sosiaali- ja terveystaloudessa. Alkoholin käytön seuraukset koituvat suomalaisen yhteiskunnan ja jokaisen veronmaksajan kannettaviksi ja lisäävät julkisen talouden kestävyysvajetta. Alkoholi on kansantaloudellisesti tärkeä teema, koska sillä on negatiivinen kaksoisvaikutus: alkoholi kasvattaa julkisen talouden menoja ja samalla se vähentää julkisten menojen maksajia. Alkoholin kulutusta ja siten haittoja on tutkimusten perusteella tehokkainta ehkäistä säätelemällä alkoholin saatavuutta ja hintaa. Esimerkiksi OECD ja WHO pitävät pohjoismaista alkoholimonopolijärjestelmää tehokkaana keinona saatavuuden ja hinnan kautta vähentää alkoholihaittoja.

Alko pitää parhaana alkoholipoliittisena keinona ylläpitää tehokasta alkoholimonopolia, jossa yhdistyvät elinkeinopoliittiset ja kansanterveydelliset tavoitteet.

Kunnioitettavasti

Helsingissä 4. päivänä lokakuuta 2017

Alko Oy

Anton Westermarck
talousjohtaja